

חרש בנשיאת כפים

בהלכות נשיאת כפיים (שו"ע או"ח סימן קכח) נתבאר דינם של כהנים בעלי מום, שאינם רשאים לעלות לדוכן, כגון: מי שיש לו מום בפניו או בידיו וכן סומא באחת מעיניו (סעיף ל), וכן מי שאינו יודע לחתוך האותיות (סעיף לג).
ויש לברר מה דינו של חרש, האם רשאי לעלות לדוכן, או לא.

חרש פסול לעבודה בבית המקדש

א. במשנה במסכת בכורות (פ"ז משנה ו) נמנו המומים הפוסלים כהן מעבודה בבית המקדש, ובתוכם **"חרש, שוטה, ושיכור"**. וכן פסק הרמב"ם (ביאת מקדש פ"ח הט"ז) "עוד יש שם באדם ארבעה מומים אחרים ואלו הן, ה**חרש**, השוטה, והנכפה אפילו לימים רבים, מי שרוח רעה מבעתו תמיד או בעתים ידועים".

אלא שהן המשנה והן הרמב"ם לא פירשו האם חרש הפסול לעבודה, הוא דווקא חרש שאינו שומע וגם אינו מדבר דווקא, או גם חרש שאינו שומע אך מדבר. ואכן, רבי עקיבא איגר כתב בתוספותיו על המשנה בבכורות: "בשו"ת נודע ביהודה (אבן העזר סימן נג) מסתפק אם חרש היינו דווקא אינו שומע ואינו מדבר, או דאף באינו שומע לחוד הוי מום".

השדי חמד (מערכת ח כלל קז) הביא את דבריו וכתב: "ועיינתי בנודע ביהודה, וכמעט נראה דיותר דעתו לומר בחרש זה היינו מדבר ואינו שומע". כלומר, הנודע ביהודה הסתפק בזה, אך נטה לומר שגם מדבר ואינו שומע, פסול לעבודה בבית המקדש. ותמה השדי חמד: "דלפי הנראה נעלם מהגאון נודע ביהודה דברי הרמב"ם בחיבורו (הלכות אישות פ"ב הכ"ו) דכללא כייל לן דחרש וחרשת האמורים בכל מקום, היינו שאינו שומע ואינו מדבר". וכוונתו למה שכתב הרמב"ם: "חרש וחרשת האמורים בכל מקום, הם האילמים שאין שומעים ואין מדברים. אבל מי שמדבר ואינו שומע, או שומע ואינו מדבר, הרי הוא ככל אדם". ולפי כלל זה יוצא ללא כל ספק, שחרש הפסול לעבודה הוא רק מי שאינו שומע ואינו מדבר. אבל חרש שאינו שומע אך מדבר, כשר לעבודה בבית המקדש. וכן כתב בספר פתח הדביר (סימן קכח אות כב; הובא בשדי חמד, מערכת ח כלל קו) על דברי המשנה בבכורות "סתמא משמע דהיינו החרש שדיברו בו חכמים בכל מקום אצל השוטה, שאינו לא שומע ולא מדבר". אבל "חרש המדבר ואינו שומע, נראה שאינו מכלל המומים הפוסלים בכהנים לעבודה".
ואמנם יש לתמוה על הנודע ביהודה ורבי עקיבא איגר, וכי נעלמו מהם דברי הרמב"ם בהלכות אישות, וצ"ע.

פסול חרש - כי אין בו דעת או כי הוא בעל מום

ב. ונראה בביאור דעתם של הנודע ביהודה ורבי עקיבא איגר, בהקדם בירור טעם פסול חרש בעבודת בית המקדש.

במשנה במסכת גיטין (פ"ב מ"ה) מובא: "הכל כשרים לכתוב את הגט, **אפילו חרש**, שוטה וקטן". ובגמרא (שם כב, ב) הקשו "והא לאו בני דיעה נינהו. ותירצו: "והוא שהיה גדול עומד על גביו". והסיבה שחרש פסול היא משום שהוא אינו בן דעה, בדומה לשוטה. וכן נראה מדברי המשנה במסכת חגיגה (פ"א מ"א) "הכל חייבין בראייה, **חוץ מחרש**, שוטה, וקטן". ופירש רש"י: "**דלאו בני דעה נינהו**, ופטורים ממצוות". מאידך גיסא, במסכת בכורות (מג, א) ביאר רבי יוחנן את טעם הפסול של בעלי המומים לעבודה בבית המקדש "דאמר קרא (ויקרא כא, כא) **כָּל אִישׁ אֲשֶׁר בּו מוּם מִזֶּרַע אֱהָרֹן**, איש ששוה בזרעו של אהרן", ובעל מום שונה מאחיו הכהנים, ולכן אינו "שוה בזרעו של אהרן".

ומעתה יש לומר שהכלל שקבע הרמב"ם שהחרש שעליו דיברו חז"ל בכל מקום אינו מדבר ואינו שומע, נכון רק בדינים ומצוות שנצרכות לעשייתם **דעת**, ובזה אכן פסול חרש כשוטה משום שהן חרש והן שוטה **אינם בני דעה**. אולם בעבודת בית המקדש שהפסול נובע מהיותו **בעל מום**, יתכן שחרש המדבר אינו פסול - כפי שביאר בשו"ת דינא דח"י (סימן מד) "דיש לומר דלענין מומין שאני מבכל מקום דתנינן חרש, דבכל מקום בדין חרש יש לומר דהוא כשאינו שומע ואינו מדבר, מפני **דלענין מצוות בעינן שיהא בר דעת**, וחרש לאו בר דעה הוא, כדאיתא בגיטין (כב, ב). ואם כן **כשהוא מדבר** ואינו שומע, אז יש לן לחיוביה מטעם שהוא **חשוב כבר דעת**. דהא בחרש גמור איכא איבעיא בגמרא (יבמות ק"ג, א) אי דעתיה קלישתא או דמספקא ליה, וזה בחרש גמור. אבל **כשהוא מדבר** אז **בודאי יש לו דעת**, דהא מצינו בתרומות (פ"א מ"א) דחרש אין לו לתרום, וכשתרם אין תרומתו תרומה, ואם הוא חרש המדבר ואינו שומע, תרומתו תרומה. אבל אם נאמר דפסול חרש הוא מטעמא אחרינא, מטעם **דבעינן שיהא שוה בזרעו של אהרן**, ואם שאינו שוה בזרעו של אהרן מפסול לעבודה. אם כן יהא הדין לפי סברא זאת אף בחרש המדבר ואינו שומע [פסול מעבודה], יען כי אינו שוה בזרעו של אהרן".

אמנם בשו"ת דינא דח"י, כתב בהמשך דבריו, שמהמשנה במסכת בכורות (שם) מוכח כי חרש פסול בעבודה בגלל שאינו בר דעת, ולא בשל היותו בעל מום, שהרי המשנה כללה את החרש יחד עם שיכור ושוטה, משמע שבכולם הפסול משום חסרון דעת - ולפי זה חזרנו לכלל האמור בדברי הרמב"ם שרק חרש שאינו מדבר ואינו שומע נחשב כשוטה ואינו בר דעת ופסול לעבודה, אבל חרש המדבר שהוא נחשב כבר דעת, כשר לעבודה.

זאת ועוד, בשדי חמד (בהמשך דבריו המובאים לעיל) מבואר כי הפסול של חרש לעבודה משום שהוא שונה מאחיו הכהנים ואינו "שוה בזרעו של אהרן", נאמר רק בחרש שאינו שומע ואינו מדבר, ולא בחרש שאינו שומע אך מדבר: "דמפני **מה שאינו שומע לבד** לא חשיב אינו שוה בזרעו של אהרן, לפי **שחסרון חוש השמע מצוי אצל הרבה בני אדם** מחמת זקנה".

חרש שאינו מדבר ואינו שומע - האם דינו כשוטה חסר דעת

ג. מה שברור לדינא דח"י שחרש שאינו מדבר ואינו שומע, נחשב כשוטה שאין לו דעת, בעל שו"ת הלכות קטנות (ח"ב סימן לח) עדיין הסתפק בזה.

במשנה במסכת שבת (פכ"ד מ"א) מובא: "מי שהחשיך [לו היום בערב שבת] בדרך נותן כיסו לנכרי, ואם אין עמו נכרי, מניחו על החמור". ובגמרא (שם קנג, א) נתבאר שאם אין עמו נכרי, אבל יש עמו חרש ושוטה, יתן לשוטה. ופירש רש"י: "**לשוטה** - יהיב, **דלית ליה דעת כלל**, אבל **חרש - דעתא קלישתא אית ליה**". וכתב בעל ההלכות קטנות: "מדברי רש"י יש לחלק בין חרש לשוטה דלית ליה דעת כלל, אבל חרש דעתא קלישתא אית ליה, כדאיתא ביבמות (קיג, א). וכפי הנודע **החרש אין לו גרעון** אלא חוש השמע, ומפני שאינו שומע **אינו לומד מבני אדם, ומצינו חרשים פקחים עד מאד**. וכאן היה חרש אחד כהן, שהיה חייט גדול שבעיר, והיה לוקח סידור בשעת התפילה והיו רומזים לו ויודע ובקי בו, ועומד בשעת התפילה ונושא כפיו, והיה נקל ללמדו לזה, כגון שיכתבו לו אל"ף ב"ת, ואחר כך יביאו לו לחם ויורו לו הלמ"ד והח"ת והמ"ם, וכן על זה הדרך. וקשה הדבר למה נחשב כבהמה, דאטו משום דעתא קלישתא לא יקרא אדם".

אולם למעשה נראה שנקט ההלכות קטנות כי דין חרש כדין כשוטה, כפי שכתב בהמשך דבריו: "ונראה, **דכל שחסר אחד מן החושים החשובים הרוחניים, כמו הסומא, החשיבוהו ללא אדם**, כמו שאמר איוב (יח, ג) **מִדּוּעַ נִחַשְׁבָנוּ בְּבִהְמָה**", וכתוב (ישעיה ו, י) **וְאֶזְנִי הַכֹּהֵן וְעֵינָיו הִשְׁעָה פֶּן יִרְאֶה בְּעֵינָיו וּבְאָזְנוֹ יִשְׁמַע**. ולפיכך איכא מאן דאמר (ב"ק פז, א) **דסומא פטור מן המצות** כמו חרש. אם כן **דין חרש כדין סומא**, דתלוי במחלוקת. ומסתפינא למימר הכי, דבכל מקום חרש שוטה וקטן שנויים יחד". ולפי דבריו, גם חרש שאינו שומע אך מדבר, פסול לעבודה בבית המקדש.

פסול כהן בנשיאת כפים מדין פסול כהן בעבודה בבית המקדש

ד. **ממוצא הדברים** נבוא לברר את דינו של כהן חרש בנשיאת כפים. במושכל ראשון היה נראה ללמוד את דינו של כהן חרש בנשיאת כפים, מדינו בעבודת בית המקדש. דהיינו, חרש שאינו מדבר ואינו שומע, אינו רשאי לעלות לדוכן. וחרש שאינו שומע אך מדבר, רבי עקיבא איגר הסתפק בדינו, והנודע ביהודה נטה לומר שגם מדבר ואינו שומע, פסול. ובפתח הדביר וכן דעת השדי חמד, התירו לו לעלות לדוכן.

אולם בשו"ת דינא דחיי [בהמשך דבריו המובאים לעיל **אות ב**] כתב לחלק בין פסול חרש בעבודה לפסולו בנשיאת כפים, בנימוק **שבנשיאת כפים "בעלי מומים כשרים**, כדאיתא בתענית (כז, א) ובמגילה (כד, ב), ורק הדבר תלוי כאשר 'דש בעירו' או לא, **ולא מטעם מום**. וכל שכן בחרש המדבר ואינו שומע, דאף שלענין פסולו בעבודה מצאנו מחלוקת בפוסקים, הנה לענין נשיאת כפים "**בודאי כשר הוא**, וצריך לישא את כפיו". ביאור הדברים, כהנים שיש מום בגופם נפסלו מעליה לדוכן רק "מפני שהעם מסתכלים בו", כלשון מרן השו"ע ס' קכח סע' ל) ולא בגלל שמום הוא פסול בנשיאות כפים. ולכן כאשר הוא "דש בעירו" - "כבר היו רגילים אנשי עירו ולא היו מסתכלים בו עוד" (רש"י מגילה כד, ב ד"ה דש), ואי לכך אין מניעה שישא כפים, כפי שפסק מרן השו"ע בהמשך דבריו שם: "ואם היה דש בעירו, דהיינו שהם רגילים בו ומכירים הכל שיש בו אותו מום, ישא כפיו ואפילו הוא סומא בשתי עיניו. וכל ששהה בעיר שלושים יום, מקרי דש בעירו".

ומעתה אין ללמוד מפסול חרש בעבודה לדין נשיאת כפיים, כי גם אם חרש נחשב כבעל מום שפסול לעבודה בבית המקדש, אין עדיין סיבה למנוע ממנו לעלות לדוכן, כי המום שבגופו אינו מהווה פסול בעצם,

וגם אינו מעכב "מפני שהעם מסתכלים בו" ואילו מום החרשות הוא לא מניע למתפללים להסתכל עליו בשעת הברכה.

האם החיוב להקריא את הברכה לכהנים מעכב

ה. במסכת סוטה (לט, ב) מבואר החיוב להקריא לכהנים את פסוקי הברכה: "א"ר זירא א"ר חסדא, אין הקורא רשאי לקרות כהנים עד שיכלה אמן מפי הציבור, ואין הכהנים רשאים להתחיל בברכה **עד שיכלה דיבור מפי הקורא**". וביאר הר"ן (דף טו, ב מדפי הרי"ף) "ואין הכהנים רשאים להתחיל בברכה עד שיכלה הדיבור מפי הקורא - **דיבור של קריאת כהנים**. ואחרים פירשו, שמקרים היו [את] הכהנים כדי שלא יטעו שהיה שליח צבור קורא לפניהם כל תיבה ותיבה כשראוים לאמרה". וכן נפסק בשולחן ערוך (או"ח סי' קכח סע' יג) "מקרא אותם ש"צ מלה במלה, והם עונים אחריו על כל מלה". וביאר במשנה ברורה (ס"ק מט) את טעם ההלכה "מדכתיב (במדבר ו, כג) כֹּה תִבְרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם, ודרשין, מלמד שהחזן אומר להם אמרו". לאור האמור, לכאורה יש למנוע מכהן חרש לעלות לדוכן במידה והוא לא יכול לשמוע את הקראת הפסוקים מהש"ץ.

אלא שכבר כתב המשנה ברורה (שם) "ומכל מקום הוא רק למצוה לכתחילה, ואינו מעכב". והוכיח כן מפסק השו"ע (שם סעיף כה) "בית הכנסת שכולה כהנים, אם אין שם אלא עשרה, כולם עולים לדוכן" - ואף שאין מי שיקריא להם את פסוקי הברכה, ומוכח איפוא, שהקראת הפסוקים אינה מעכבת [בביאור הלכה (סעיף יג ד"ה ואח"כ) כתב לדחות את ראייה זו "דהתם איירי שהש"ץ הוא המקרא, והא דקאמר כולם עולים לדוכן, היינו לבד מהש"ץ", אך סיים: "מכל מקום בעיקר הדין אפשר שדינו דין אמת"]].

נמצא לפי זה שההקראה לא מהווה סיבה למנוע מכהן חרש לעלות לדוכן לברך ברכת כהנים, וכמו שכתב רבי שמחה במברגר, אב"ד וירצבורג, בשו"ת נטיעה של שמחה (סימן ג) בנדון "כהן שכבדה אצנו משמוע כלל וכלל, האם מותר לו לישא כפיו ביחידות, כיון דיש לחוש בזה לטירוף, כיון שאינו שומע מה שהחזן מקרא אותו", וזה לשונו: "נלע"ד דאין בזה חשש, ובתנאי שהכהן מובטח לו שלא יטעה. וראיה דילי דגוף הענין, שהחזן מקרא לכהנים התיבות מילה במילה, איננו מוכרח שהוא ע"פ הדין, רק הר"ן במגילה כתב כן בשם יש אומרים, וגם בחידושי הרב המאירי במגילה מצאתי שכתב כן בשם יש אומרים, והם מפרשים בהכי דברי הש"ס ואין הכהנים רשאים לברך עד שיכלה מפי הקורא, אבל שאר הפוסקים אינם מפרשים כן, ועל כל פנים אין בזה עיכוב. ואם כן פשיטא שלא יתכן לבטל הכהן מלקיים ג' מצוות עשה ושלא למנוע מהקהל את הברכות".

טעם הקראת הכהנים על פי הסוד

ו. מרן השו"ע והרמ"א (סי' קכח סע' יג) נחלקו האם הש"ץ צריך להקריא את המלה הראשונה של ברכת כהנים. בשו"ע נפסק: "מתחילים הכהנים לומר יברכך". וטעמו מבואר בדברי הט"ז (ס"ק ח) "דבתיבת יברכך ליכא למיחש לטעות", ולכן הש"ץ לא צריך להקריא אותה אולם הרמ"א כתב: "יש אומרים שגם מלת יברכך יקרא אותו ש"צ תחילה", וסיים הרמ"א: "וכן נוהגים בכל מדינות אלו".

בשול"ת רב פעלים (ח"ג או"ח סימן ה) כתב על פסיקת מרן השו"ע, כי "על פי הסוד צריך שכל תיבות של ברכת כהנים יקבלו אותם הכהנים מן הש"ץ, והכהנים יתנו אותם לישראל. ומשם תבין שאין הטעם בקריאת הש"ץ כמ"ש הפשטנים שהוא מפני הטעות, ולהכי ס"ל תיבת יברכך לא יאמר החזן, מפני שהיא ראשונה וליכא חשש טעות. אלא הטעם האמיתי הוא שצריך שהכהנים יקבלו כל ט"ו תיבות כולם מן החזן, ואז יברכו את ישראל בהם, כידוע ליודעי ח"ן, כנגד מי הוא החזן וכנגד מי הכהנים, ולכן אין הפרש בזה בין יברכך לשאר תיבות. ועל כן במדרש בית אל יכב"ץ בירושלים תוב"ב, נוהגים שהחזן מקרא לכהנים גם תיבת יברכך, מפני שכך צריך על פי הסוד".

והוסיף עוד: "והנה אמת הדבר דפה עירינו בגדאד היו נוהגין מקדמת דנא כמו שכתב מרן ז"ל, דאין החזן מקרא תיבת יברכך. ואנא עבדא דרשתי לקהל הי"ו בדרוש שבת שובה לשנות המנהג, והיה החזן מקרא גם תיבת יברכך כי כן ראוי להיות על פי הסוד, והכי נהוג המקובלים ז"ל".

הנה כי כן, למרות שעל פי ההלכה הקראת פסוקי ברכת כהנים אינה מעכבת, אולם מאחר ו"על פי הסוד צריך שכל תיבות של ברכת כהנים יקבלו אותם הכהנים מן הש"ץ, והכהנים יתנו אותם לישראל", יתכן וזו סיבה שאין ראוי לכהן חרש שאינו שומע את הפסוקים מהש"ץ, לעלות לדוכן.

כהן חרש עם כהן נוסף

ז. בשול"ע (או"ח סי' קכד סע' ד) נפסק: "כאשר ש"צ חוזר התפילה, הקהל יש להם לשתוק ולכוין לברכות שמברך החזן ולענות אמן. ואם אין ט' מכוונים לברכותיו, קרוב להיות ברכותיו לבטלה. לכן כל אדם יעשה עצמו כאילו אין ט' זולתו, ויכוין לברכת החזן". וכתב הט"ז (ס"ק ב) "מזה נראה שאין מצרפים למנין מי שאינו שומע, אף על גב שהוא פקח".

אולם הפרי חדש (סימן נה, ח) הביא את הגמרא במסכת סוכה (נא, ב) "אמרו כמין בסילקי גדולה היתה, פעמים שהיו בה כפליים כיוצאי מצרים, והיו בה שבעים ואחת קתדראות של זהב כנגד שבעים ואחד של סנהדרי גדולה, כל אחת ואחת אינה פחותה מעשרים ואחד רבוא ככרי זהב. ובימה של עץ באמצעיתה, וחזן הכנסת עומד עליה והסודרין בידו. וכיון שהגיע לענות אמן - הלה מניף בסודר, וכל העם עונים אמן". ומבואר שבכדי לענות 'אמן' אין הכרח לשמוע את הברכה, אלא די בידיעה מתי סיים הש"ץ את הברכה. ומכאן למד הפרי חדש "ומיהו אי מכוין הברכות, וכשרואה [שהם] עונים עונה עמהם, דומיא דהנפת סודרין מאלכסנדרייא של מצרים, לכולי עלמא מצטרף".

לפי זה, כתב בספר כה תברכו (מערכת ק' סימן א) "הרי מוכח דלענין צירוף עשרה לסברת הפוסקים דס"ל דחרש שאינו שומע אינו מצטרף, אם מכוין הברכות וכשרואה עונים עונה עמם, דומיא דהנפת סודרין, לכו"ע מצטרף. אם כן הוא הדין כאן בנדון דידן, דכהן זה אינו שומע קול המקרא, אם הוא עם כהן אחר בצדו, וכשהוא רואה לאחר שמתחיל לומר "יברכך" אומר הוא עמו, הדבר פשוט דאין לפקפק בו כלל. דאם לענין ברכה לבטלה אמרינן דכשרואה עונים עונה עמהם לכו"ע מצטרף, כל שכן כאן בברכת כהנים דאם יש כהן אחר עמו, בודאי הגמור דחרש זה עולה לדוכן. דאע"פ שאינו שומע קול המקרא, מסתמא ודאי כשרואה לכהן אחר העומד בצידו שאומר "יברכך", גם הוא אומר עמו "יברכך", ואין לחוש שיאמר התיבה ביחד או יטעה מתיבה לתיבה כשיש כהן אחר עמו".

ומסיים: "אך אם אין עמו חרש אחר, לכאורה נראה **דאינו יכול לעלות**. ויש לצדד בדבר אם בעבור חששות הללו יש לבטלו מנשיאות כפים שהוא מקיים מצות עשה, אין ולא ורפיא בידיה. והיותר טוב לחרש הזה **שילך חוץ לבית הכנסת בשעת ברכת כהנים**, דאם אינו בבית הכנסת, לא חל עליו חיוב מצות עשה דכה תברכו".

נמצאנו למדים שכהן חרש שעולה לדוכן עם כהן אחר, וביכולתו להסתכל עליו ולהבין מה עליו לומר ולברך את ברכת הכהנים ללא טעויות, הוא רשאי לעלות לדוכן ולברך.

האם מותר להקריא לכהן כבד שמיעה את פסוקי הברכה בקול רם
ח. יש לדון בשאלה האם כהן ששומע רק כשמדברים עמו בקול רם, מזוויית נוספת.
הטור (או"ח סי' קכח סע' יד) הביא את הירושלמי (סוטה פ"ז ה"ב) "פה תברכו, בקול רם, בקולו של רם, מלמד שהקב"ה משתמע קולו עמהם. דבר אחר, **במעולה שבקולות**, לא גדול ולא קטן **אלא בינוני**". וביאר הב"ח (ס"ק ח) "נראה דדייק מדלא כתיב **קול גדול** אלא **קול רם**, מלשון רוממות אל בגרונם (תהלים קמט, ו) כלומר **קול נעים זמירות**, קול הדר, מעולה שבקולות".

והיות ולש"ץ יש איסור להגביה את הקול יותר מדי, היה מקום לומר שאם הכהן כבד שמיעה, הש"ץ לא יוכל להקריא לו את הפסוקים בקול שאינו "בינוני" אלא יש צורך בקול רם, כפי שכתב בספר כה תברכו (מערכת ק' סימן א) "לפקפק לכהן כבד שמיעה כי לא יכשר לנשיאות כפים, כיון **דאינו שומע קול בינוני**, ומוכרח המקרא להגביה קולו יותר מדאי, מה שאינו רשאי. וכיון דאי אפשר לקיומי בהאי כהנא מצוה כהלכה, היה נראה לכאורה למונעו, ובפרט כשעולה לבדו ואין כהן אחר עמו".

אך למעשה כתב שם: ש"אין לפקפק כלל בכהן **דאינו שומע קול בינוני**, דהש"ץ צריך להגביה קולו עד שישמע הכהן קול קריאתו, כיון דהקריאה הלוא היא בעדו, והגם שהוא מגביה קול יותר מהכהנים המברכים, כבר כתבנו **דכשיש סיבה, יכול להגביה המתרגם קולו יותר מן הקורא**. והוא הדין כאן לגבי הש"ץ הקורא יכול להגביה קולו יותר מן הכהן המברך, דאין סיבה גדולה מזאת, דהוא כדי שישמע כהן קול קריאתו. וכל לגבי ידידי לפי עניות דעתי הוא פשוט הדבר דכששומע הכהן חרש קול גדול, דיכול הש"ץ להרים את קולו ולא ניתן ליכתב".

וכן כתב בכף החיים (סי' קכח אות קעה) "כהן שכבדו אזניו **ואינו שומע קול בינוני** של הש"ץ המקרא לו ברכת כהנים וצריך שיקרא לו **בקול גדול, לא חשיב זה מום**, וכשר לנשיאת כפים".

. . .

צירוף חרש המדבר ואינו שומע למנין עשרה ולשמש כשליח ציבור

ט. לענ"ד נראה לדון בכשרותו של כהן חרש לנשיאת כפים, בהקדם בירור עניינים נוספים בדינו של החרש. מרן השו"ע (או"ח סי' נה סע' ח) כתב: "**חרש המדבר ואינו שומע**, או שומע ואינו מדבר, הן כפקחים ו**מצטרפים** [למנין עשרה]. אבל מי שאינו שומע ואינו מדבר, **הרי הוא כשוטה וקטן**". מקור דבריו בתשובת מהרי"ל (סימן קו) שכתב כי **מדבר** "הרי הוא כפקח לכל דבריו, כדתניא בריש חגיגה (ב, ב)".

המשנה ברורה (סי' נה ס"ק לח) הביא את דברי הט"ז (סי' קכד ס"ק ב; הובא לעיל **אות ז**) שאין מצרפים למנין עשרה הנדרש לחזרת הש"ץ מי שאינו שומע [אפילו אם הוא מדבר], היות והוא לא יודע לענות אמן על הברכות שמברך הש"ץ, וכתב: "אכן הרבה מסכימים עם פסק השו"ע [המתיר לצרף למנין עשרה חרש המדבר ואינו שומע] וסוברים שאין זה מעכב לענין צירוף. ואם הוא מכוין הברכות, וכשרואה שעונים, עונה עמהם, דומיא דהנפת הסודרים בבית הכנסת של אלכסנדריא, שמבין בשעה שמסיים הש"ץ סוף הברכה ועונה אמן, מצטרף לכו"ע".

לענין כשרותו של חרש לשמש כשליח ציבור, הביא הביאור הלכה (סי' נה סע' ח ד"ה חרש) מחלוקת הפוסקים, האם חרש המדבר ואינו שומע רשאי לשמש כשליח ציבור. מדברי הפרי מגדים (שם) משמע "דמי שהוא מדבר ואינו שומע, אין ראוי להיות ש"ץ, לדעת הט"ז (בסי' תרפט סע' א). משמע דלפי מה שפסקו האחרונים [הב"ח ומג"א והגר"א ושאר אחרונים] דלא כט"ז, אין ראוי להורידו מש"ץ בשביל זה. אמנם בחידושי רבי עקיבא איגר (בסימן נג) משמע דלכולי עלמא אין נכון שיהיה ש"ץ כזה, דהלא לכתחילה לכולי עלמא צריך להשמיע לאזנו".

עליית חרש המדבר ואינו שומע לתורה

י. רבי חיים פנחס שיינברג, ראש ישיבת תורה אור בירושלים, כתב בקובץ מוריה (אלול תשמ"ב) "בעת כותבי קונטרס זה [בענין ילדים מפגרים לגבי חינוך ומצוות], הזמין השי"ת לידי את אחד ממנהלי מוסד מפורסם באמריקה שמטפלים בחרשים, וסיפר לי שיש לו בן שהיה חרש גמור שאינו שומע ואינו מדבר, ועל ידי הטיפול הוא עכשיו למדן גדול בכל הענינים, הן בבקאות והן בהבנה, ויש לו חיתוך הדיבור כמו שאר פקחים בלי שום הבדל, והוא לומד בישיבה גדולה ומפורסמת, ונוהגים עמו כמו בשאר פקחים בכל עניני התורה. ואמר לי שיש הבדל גדול בין הטיפול שבזמניהם [הכוונה לזמנם של הפוסקים שכתבו לדון את החרש כשוטה שאין בו דעת] לבין הטיפול דעכשיו, שעכשיו על ידי כלי השמיעה ושאר ענינים הם מתפתחים ומשתלמים ממש כפקחים. ודבריו נראים נכונים, דהא באחרונים שקלו וטרו בענין, וכתבו במפורש שהדיבור שלהם היה כמו לשון של עילגים. אבל עכשיו כמו שמסר לי, הם מדברים ממש כמו שאר מדברים בלי שום הבדל, ואם כן אין שום ספק שיש עליהם דין של פקח שמחוייבים בכל המצוות".

הגר"ח"פ שלח את דבריו לעיונו של הגרש"ז אויערבך, שהשיב לו (הדברים נדפסו גם בשו"ת מנחת שלמה ח"א סימן לד אות ד) "בענין חרש בר דעת שאינו שומע אבל יכול לדבר בשפת עילגים, שלמדים אותם לדבר בתנועות שפתיים. נשאלתי לפני כמה שנים על ידי חכם אחד בנדון כזה, בצעיר חרש, אך חריף בשכלו ופיקח גמור, וגם יש לו חברותא בלימוד, אך אין לי העתק מזה וקשה עתיקא. אך זאת ידעתי שגם מחותני הגאון רבי יוסף שלום אלישיב [שליט"א] נשאל על כך, והסכמנו אז לדבר אחד שדינו כפיקח, ורק לענין להעלותו לתורה חושבני דכיון שאינו יכול לברך כראוי מסתבר שאין להעלותו".

ומאליה עולה השאלה, מדוע חרש השומע ואינו מדבר מצטרף למנין עשרה, ומאיך גיסא אינו רשאי לעלות לתורה.

מסתבר כי הגרש"ז השיב תשובה לשאלה זו, כמובא בספר תפילה כהלכתה (פ"ח הע' פא) במקורות לפסק ההלכה ש"הנושא מכשיר שמיעה באוזנו מצטרף למנין אבל אינו יוצא בשמיעה זו בברכה שחייב

בעצמו לאומרה, כי "גם במכשיר שמיעה לא שומע האדם את קול המדבר, רק שמע מאיזה דבר שמתנדנד בדיוק באותן התנודות של המדבר, ורק נדמה לו ששומע מהמדבר עצמו. ולכן כשנמצא בבית הכנסת, ודאי נגרר אחרי הציבור ועונה **אמן על כל הברכות וגם מצטרף למנין**. אבל אינו יכול לצאת ע"י שמיעה זו בברכה שהוא עצמו חייב לאומרה". לענין צירוף למנין ועניית אמן, די בעצם הידיעה מתי הציבור מסיים את הברכה, ולכן חרש מצטרף למנין עשרה כאשר הוא יכול לדעת זאת. אולם בקריאת התורה, העולה לתורה חייב לברך בעצמו, ומאחר והוא לא שומע את הברכות באזניו אלא באמצעות המכשיר, אינו יוצא ידי חובה בברכה, ולכן אין להתיר לו לעלות לתורה.

לעומת הגרש"ז, ידידי רבי משה שטרנבוך כתב בספר שו"ת תשובות והנהגות (ח"א סימן קמט) "ולמעשה אני נוטה להקל בקריאת התורה, עיין במועדים וזמנים ח"ח (בהערות לסימן א) שהבאנו דברי רבינו החזון איש, דכיון ששומע במיקרופון וטלפון כדרך המדברים, יתכן שיוצאים ידי חובה, וכן כתב מהר"י ענגיל בגליוני הש"ס (ברכות כה, ב). ואף שלענין ברכות ותקיעות הדבר צ"ע טובא, אבל לענין קריאת התורה שעיקר התיקון בשביל לימוד התורה [ויוצאין גם כהאי גוונא], מסתברא שבזה מועיל גם בכהאי גוונא ויוצאים".

עם זאת, בתשובה הסמוכה לה (שם סימן קנ) כתב בתשובות והנהגות שאין להעמיד בעל קורא המדבר ואינו שומע, כי "גם לענין לימוד התורה, הלוא מפורש בברכות (טו, ב) שלכו"ע בעיני להשמיע לאזנו, דכתיב (דברים כז, ט) "הִסְכַּת וְשָׁמַע יִשְׂרָאֵל" ומוקמין לרב יוסף בדברי תורה. ובשו"ע הרב (הלכות ת"ת ב, יב) כתב שמצות תלמוד תורה להוציא בשפתיו להשמיע לאזניו דווקא, וחרש אינו יכול להשמיע לאזניו, ואם כן השומע ממנו לא יצא כהלכה מצות תלמוד תורה. ואם כן לכאורה אין ראוי שיהא בעל קורא", וצ"ע.

והנה בספרי רץ כצבי אקטואליה בהלכה (סימן ח), דנתי מה מעמדו של ההלכתי של חרש שיש לו שתל "שבול" [קוֹלֵאֲרִי] - התקן אלקטרוני המושתל בניתוח ועוקף לחלוטין את ה"שבול" [שהוא מרכז האוזן התיכונה] ומאפשר לכבדי שמיעה וחרשים לשמוע. שתל זה מורכב מחלקים המושתלים בתוך הגוף, ומחלקים חיצוניים אותם מרכיב המושתל על ראשו, הקולטים צלילים מהסביבה וממירים אותם לגירויים חשמליים של סיבי עצב השמיעה. שתל ה"שבול" משמש כתחליף לאיברי האוזן הפגועה, ומספק ישירות למוח מידע שמיעתי. בעזרתו יכול המושתל לזהות קולות סביבתיים, להבין דיבור בקלות רבה יותר, ואפילו ליהנות ממוזיקה. וביארתי כי איבר מושתל הממלא את תפקודו של איבר הטבעי, נחשב כאיבר הטבעי לכל דבר, והוא חלק בלתי נפרד מגופו של ה"מושתל". ולכן נראה כי חרש שהשתילו לו 'שבול' רשאי לעלות לתורה - הן לדעת הגרש"ז אויערבך, משום שנחשב כשומע באזנו את קריאת התורה, והן לדעת הגר"מ שטרנבוך, משום שנחשב כאילו השמיע לאוזנו.

נשיאת כפיים - חלק מהתפילה או מצוה בפני עצמה
יא. בספרנו רץ כצבי (מחשבה, חלק ג, חודש תשרי) הערנו מדוע נקראת "תפילת רב" הנאמרת כל שבת שמברכים את החודש בשם "ברכת החודש" ולא "תפילת החודש" - לכאורה אנו מתפללים ומבקשים בתפילה זו צרכים רבים, ויותר היה ראוי לכנותה בשם תפילה.

מכח הערה זו כתבנו להכריח, כי יש הבדל מהותי בין "תפילה" ל"ברכה", בתפילה צריך לבקש ולהתחנן מהבורא שיאזין לקולנו וישמע לתפילתנו. אך ברכה היא מהלך אחר, בברכה יש כח בידיו של המברך להשפיע ברכה ממקורה העליון [ברכה - מלשון בריכה], וכדבריו של רבנו בחיי (דברים ח, י) כי "לשון 'וברכת' ענין תוספת וריבוי, והוא מלשון בריכה הנובעת מן המקור. והנה כאשר אנו מברכים להקב"ה יש בזה תוספת רוח הקדש, וברכתנו היא סיבה שיתברכו כל בריותיו ממנו".

ביתר ביאור: **ברכה חלה כתוספת על דבר קיים**, כפי שביאר הרמב"ן (שמות כה, כד) את סוד לחם הפנים: "כי ברכת השם מעת היות העולם לא נברא יש מאין. אבל כאשר יהיה שם שרש דבר תחול עליו הברכה ותוסיף בו, כאשר אמר אלישע (מלכים ב ד, ב) הֲגִידִי לִי מַה יֵשׁ לָךְ בְּבֵיתְךָ, וחלה הברכה על אסוך שמן ומלאה כל הכלים. ובאליהו (מלכים א יז, טז) כִּד הִקְמַח לֹא קָלְתָה וְצַפַּחַת הַשָּׁמֶן לֹא חָסַר. וכן השולחן בלחם הפנים, בו תחול הברכה, וממנו יבוא השובע לכל ישראל". אך **תפילה**, בשונה מהברכה, פועלת את פעולתה גם אם לא חל שום דבר. גם כשאדם ניצב כעני בפתח ואין לו כל זכות, ודאי שיכול לפעול בתפילתו. ואילו ברכה פועלת רק על "שורש דבר" שכבר קיים, ומוסיפה עליו ברכה.

על פי זה ביארנו את פסוק בשו"ע (או"ח סימן קכז סע' ב) שאם אין כהנים מצויים בחזרת הש"ץ, אין הציבור עונים "אמן" אחר הש"ץ, אלא עונים "כן יהי רצון". וטעם הדבר מבואר במשנה ברורה (ס"ק י) "דאמן לא שייך כי אם כשעונה אחר כהן המברך, מה שאין כן הש"ץ שאינו אומר אלא **דרך בקשה** שיברכנו השי"ת בברכה שהכהנים מברכים". הרי לנו הבדל בין בקשה דהיינו **תפילה**, לבין **ברכה**. ומכאן לכאורה משמע כי ברכת כהנים הנאמרת על ידי הכהנים, הינה **ברכה** ולא תפילה.

יב. מאידך גיסא יש לומר, כי ברכת הכהנים הינה **תפילה**, ומשום כך קבעו חכמים בתוך חזרת הש"ץ. ויש להביא לכך סיוע מהכותרת של הלכות **תפילה** ברמב"ם: "הלכות **תפילה** וברכת כהנים. יש בכלל שתי מצוות עשה, אחת לעבוד את ה' בכל יום בתפילה. שניה, לברך כהנים את ישראל בכל יום. וביאור שתי מצוות אלו, בפרקים אלו". באחד עשר הפרקים הראשונים מבוארים הלכות תפילה. בפרקים י"ב-י"ג דיני קריאת התורה, ובפרקים י"ד-ט"ו דיני נשיאת כפים. וכידוע הקפיד הרמב"ם מאד על סדר הדברים, וברור איפוא, שכאשר כלל את הלכות תפילה ונשיאות כפים ביחד, יש דברים בגו. ולכן נראה שקריאת התורה ונשיאת כפים הינן **חלק בלתי נפרד מהתפילה**, ואינן נפרדים ממנה.

ראיה נוספת יש להביא מפסק השו"ע (או"ח סימן נה סע' ב) "אם התחיל לומר קדיש או קדושה בעשרה ויצאו מקצתן, גומרים אותו הקדיש". והביא המשנה ברורה (ס"ק ו) בשם הבית יוסף: "והוא הדין בכל דבר שצריך עשרה, כגון **נשיאת כפים** וקריאת התורה והפטרה בנביא". מסתבר כי דין **נשיאת כפים** שווה לדין **התפילה**, משום שנשיאת כפים היא חלק מהתפילה, ובשל כך הדינים שיש בהלכות תפילה נאמרו גם בנשיאת כפים.

עוד מבואר במשנה ברורה (או"ח סימן קכח ס"ק קו) שאין לכהן להפסיק באמצע התפילה [שמונה עשרה] כדי לישא כפיו, והיינו משום **נשיאת כפים** היא **חלק מהתפילה**, ולכן אין להפסיק מהתפילה לצורך נשיאת כפיים שגם היא נחשבת כתפילה.

יג. ונראה כי נחלקו בדין זה רבותינו האחרונים.

בשו"ת הלכות קטנות (ח"ב סי' שו) נשאל מה הדין כאשר שליח הציבור המשיך בחזרת הש"ץ ו"הכהנים לא התחילו ברכת כהנים עד שסיים הש"ץ" המברך את עמו ישראל בשלום" **קודם שיעקור רגליו** - האם יש להם לברך". והשיב: "מסתברא דחוזר [הש"ץ] ל"רצה", ואומרה במקומה, דבגמרא (ברכות לד, א) היב טעמא לסדר הברכות, וכי היכי דבשאר ברכות אם הקדים ברכה לחברתה לא יצא, דאפי' אמצעיות דאין להם סדר היינו שאינו חוזר לראש אבל אומר משם ואילך על הסדר, הכי נמי הכא. ואם עקר רגליו, חוזר לראש, דקיימא לן (או"ח סי' קכו ס"ג) כל מקום שיחיד חוזר, ש"ץ חוזר, וכשם שאם לא אמר היחיד ברכת השלום חוזר, כך הציבור שנתחייבו בברכת כהנים זו, מאחר שעלו כהנים לדוכן חוזר".

אולם בספר עמק ברכה (נשיאת כפים אות ג) השיג על דבריו וכתב: "ולענ"ד אינו נראה כן להלכה, דהא דקיימא לן דהש"ץ חוזר התפילה אם טעה, זהו דווקא אם **טעה או חיסר בגוף התפילה**. משא"כ לענין ברכת כהנים **דלא הוי כלל חלק מהתפילה, אלא הוא ענין בפני עצמו**, אלא שחכמים קבעו לאומרה בתפילה בברכת הודאה". ומבוארת איפוא מחלוקת האם ברכת כהנים היא חלק מהתפילה, או שהיא ברכה העומדת בפני עצמה אלא שנקבע מקומה להאמר בחזרת הש"ץ, ונפקא מינא כאשר הש"ץ סיים את תפילתו והכהנים לא עלו לדוכן, האם צריך לחזור ולהתפלל. לדעת ההלכות קטנות ברכת כהנים היא **חלק מהתפילה**, ולכן הש"ץ חייב לחזור ולהתפלל בגלל שהחסיר את ברכת הכהונה שהיא חלק מהתפילה. אולם העמק ברכה נקט שברכת כהנים היא לא חלק מהתפילה, אלא זו **ברכה** העומדת בפני עצמה שנקבע לאומרה בחזרת הש"ץ, ולכן הש"ץ אינו צריך לחזור ולהתפלל.

יד. מעתה נראה כי השאלה האם חרש המדבר ואינו שומע רשאי לברך ברכת כהנים, תלויה במחלוקת האם ברכת כהנים היא בגדר של **תפילה**, או שהיא בגדר **ברכה** שנקבעה בחזרת הש"ץ. אם ברכת כהנים נחשבת **בתפילה**, אזי כשם שחרש המדבר ואינו שומע מצטרף לתפילה, כך אין סיבה למנוע ממנו לעלות לדוכן ל"תפילת" ברכת הכהנים.

ואם נאמר שהכהן המברך הוא **כשליח ציבור המתפלל** לברך את הקהל, באנו למחלוקת הפוסקים [לעיל **אות ט**], האם חרש המדבר ואינו שומע רשאי לשמש כשליח ציבור.

אולם אם ברכת כהנים היא בגדר של **ברכה** שנקבעה בחזרת הש"ץ, יש מקום לדברי הגרש"ז אויערבך שלא יוכל לברך ברכה, היות והוא שומע באמצעות מכשיר שמיעה ולא ישירות באזניו.

אך יתכן שהכהן כלל אינו **מברך**, אלא הוא משמש כ'צינור' המעביר את ברכת הקב"ה, כמשמעות דברי הרמב"ם (נשיאת כפים פט"ו ה"ז) שכתב: "ואל תתמה ותאמר ומה תועיל ברכת הדיוט זה, שאין קיבול הברכה תלוי בכהנים אלא בהקדוש ברוך הוא, שנאמר (במדבר ו, כז) וְשָׁמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם, הכהנים **עושים מצוותם** שנצטוו בה **והקב"ה ברחמיו מברך את ישראל** כחפצו". ולכן אולי אין לדמות את ברכת הכהנים לשאר הברכות שנחשבות כברכת המברך בעצמו, כי למרות שבשאר הברכות חרש שאינו שומע אינו יוצא ידי חובה, בברכת כהנים גם חרש יכול להיחשב 'אמצעי' לברכת הקב"ה לעמו ישראל באהבה.

קיום מצות ברכת כהנים באמצעות מכשירי שמיעה

טו. בספר הליכות שלמה (מועדים, תשרי, פרק ב' סע' יח) מבוארת דעת הגרש"ז אויערבך שלא יוצאים ידי חובת שמיעת קול שופר ומקרא מגילה באמצעות רמקול ומיקרופון, כי אין זה **אותו הקול** של השופר ושל קורא המגילה, שהרי גם **כבד שמיעה** השומע קול שופר או מקרא מגילה במכשיר שמיעה, אינו יוצא ידי חובה: "השומע קול שופר ע"י מכשיר שמיעה, לא יצא ידי חובתו". ובדבר הלכה שם כתב: "משום דדוקא כשרושם שמיעת האוזן נעשה באופן ישר ע"י קול השופר שמזעזע את האויר ויוצר בו גלי קול, אז חשיב כשומע קול שופר. משא"כ במכשיר שמיעה שהאוזן שומעת רק תנודות של הכלי הנקרא "ממברנה", אע"פ שגם אותן התנודות יוצרות באויר גלי קול ממש כדוגמת קול השופר, אפילו הכי מסתבר שרק קול תנודות ממברנה הוא שומע ולא קול שופר. וכמו שהשומע קול שופר מתוך תקליט של גראמופון, אע"פ שתנועת המחט בתוך התקליט מרעידה את הממברנה שעל גביו ויוצרת גלי קול ממש כקול השופר שהשאיר את רשומיו בתוך התקליט, אפילו הכי פשוט הוא שלא יצא כלל ידי חובת שופר, הכי נמי גם כן רק קול ממברנה שמע ולא קול שופר, כיון שקול האדם או השופר רק משנה זרם אבל הקול עצמו כבר עבר ובטל מן העולם".

והוסיף: "מצטער אני שלפי זה נמצא שהאנשים אשר אזנם כבדה משמוע ומשתמשים במכשיר של מיקרופון וטלפון קטן לקרב את קול המדבר לאזנם, שלפי זה אינם יוצאים כלל ידי חובת שופר ומקרא מגילה וכדומה, ועל כל פנים אינם רשאים לברך על שמיעה זו".

וכן כתב ידידי רבי משה שטרנבוך בספרו מועדים וזמנים (ח"ח ליקוטי הערות לסימן א) "אדם ששומע בקושי ומרכיב מכשיר שמיעה, נראה דכיון שבלעדי המכשיר אולי לא ישמע את כל קול השופר מתחילתו ועד סופו, ע"כ לא יצא. שנתברר שבמכשיר חשמלי [אלקטרי] אינו נשמע אותו קול, אלא הוא מייצר קול דומה, ואין יוצאין בזה, שזהו כשומע מרדיו דפשיטא שלא יצא. וחוששני שאפילו שומעים גלי הקול ממש, באדם שהוא בעל מום בשמיעה, שלא שומע כדרך בני אדם ושמיעתו לקויה, יש לחוש דאולי לא יצא, שצריך לשמוע קול השופר כדרכו דווקא, והכא דשמיעתו לקויה הרי הוא שומע את קול השופר שלא כדרך שמיעה, ואם כן לכו"ע היה ראוי לו להחמיר ולתקוע לעצמו אם אפשר לו".

וכן דעת האדמו"ר מליובאוויטש (ליקוטי שיחות חלק כא עמ' 497) "בנוגע לשופר [לאלו המתירים שימושן לכבדי שמיעה] במכשירי שמיעה [ביום טוב], דשני סוגים במכשירים אלו מחזקים את הקול ע"י זרם אלקטרי, וממילא על פי הנ"ל [שאין זה קול שופר אלא קול מתכות], אינו יוצא".

מאידך גיסא, בשו"ת הלכות קטנות (ח"ב סימן מה) כתב בנדון "חרש שמדבר ואינו שומע אלא על ידי שעושה כלי לאזנו כמין חצוצרות", שיוצא בזה ידי חיובו לשמוע קול שופר "דלקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה, אף אנו נאמר שמיעה על ידי דבר אחר שמה שמיעה". וכדבריו הכריע להלכה בשו"ת יביע אומר (ח"ז או"ח סי' יח) והוסיף: "וכן פסק מהר"ם בן חביב בשו"ת קול גדול (סימן נ), שכשם שראיה ע"י בתי עינים חשיבא ראיה גמורה, כך שמיעה ע"י חצוצרות נחשבת שמיעה, ונקרא פיקח, וחייב במצוות, ומוציא אחרים ידי חובתם. ולפי דרכנו למדנו ששמיעה ע"י כלי חשיבא שפיר שמיעה לדונו כפיקח בכל

דבריו. ומכאן יש ללמוד למי שאינו יכול לשמוע אלא על ידי מכונת שמיעה חשמלית, שאין דינו כחרש, ורשאי לקרות המגילה ולתקוע בשופר להוציא את הרבים ידי חובתם".

וכן נראה מדברי האגרות משה (או"ח ח"ד סי' פה) שכתב על מכשירי שמיעה כי "במכונה זו לא מסתבר שהוא קול אחר הנעשה שם, דהא לא נעשה הקול יותר רם מכפי שנשמע מהאדם, ומה שנשמע להחרש על ידי זה הוא משום משיכת הקול לתוך האוזן ממש, וליכא הפסק בינתיים או שמגדיל כח שמיעתו שיש לו מעט, ואין לידע דבר ברור גם מהמומחים בזה, ונמצא שיתווסף עוד ספק בזה". ובקובץ פסקי הלכות מרבי שמואל קמינצקי (ראש השנה פי"ב סעי' כו) "ובאמת שמסתברא כדבריו, דאף שיאמרו המומחים שגם במכשיר לא נשמע קול האדם אלא קול אחר שנעשה מקולו, מנין לנו עצם כח השמיעה איך הוא, שאולי הוא גם כן באופן זה שנברא איזה דבר באויר ומגיע לאזנו, שזהו גופא ענין גלי קול ההולכים עד האוזן ויש קצת שיהיו זמן בהילוכו, ומכל מקום נחשב שזהו עצם קול האדם. והעיקר בזה הוא דכל שמגיע בישרות לאזנו בלי קול הדהוד שהוא כמו בת קול וקול שני וכדומה, ונשמע ממש כקול המקורי בלי שינוי והגברה, יש לנחשב קול שופר ממש. ודמי קצת למי ששומע ע"י נתינת קנה חלול באזנו לצמצם הקול ולהוליכו לתוך האוזן דיצא ידי חובתו ולא אמרי' דהוי קול הברה כיון שהקול נשמע ע"י זעזוע דופני הקנה החלול שחוזרים ומזעזעים אחר כך את האויר ועל ידם נשמע קול בהיר, דזהו גופא גלי קול המקורי, וכל שנשמע כאותו קול בלי בת קול וקול שני הוא הדין קול שופר ממש". וסיים: "ולכן אע"ג דלכתחילה ודאי יש לחוש לדברי הפוסקים שחששו שבמכשיר שמיעה נחשב קול הברה, הא עכ"פ היכא שיש סיבה שאין יכול לסלקו, יכול שפיר לצאת ידי חובתו ע"י מכשיר שמיעה, וכן לענין קריאת המגילה וכדומה".

לסיכום: נחלקו הפוסקים האם כבד שמיעה מקיים מצות שמיעת קול שופר ומקרא מגילה באמצעות מכשירי שמיעה.

הגרש"ז אויערבך, האדמו"ר מליובאוויטש, הגר"מ שטרנבוך, הכריעו שאינו יוצא ידי חובה, אולם לדעת הגר"מ פיינשטיין, הגר"ע יוסף והגר"ש קמינצקי, יוצא ידי חובה. ולשיטתם פשיטא, שכהן חרש המסתייע במכשירי שמיעה, רשאי לעלות לדוכן ללא פקפוק.